

Sinus primæ
vertebræ tube-
ræ secundæ ex-
cipientes.

Tubera secundæ

Hic peculi-
rem utriusque la-
teris cartilagi-
nem nonnunquam
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

Secundæ ver-
tebræ dens.

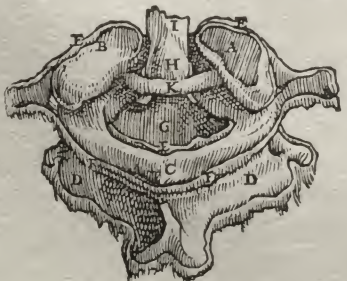
Libro de Ar-
culis.

Dentis cui pri-
mæ vertebra
contextus.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neque illis & præcipue⁹ tertio musculorum caput mo-
uentium pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua aliæ vertebrae in spinam
desinunt, hæc aspera est, & ueluti acutalinea extuberat, quo facilius quartum caput mouentium mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis vertebrae regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idque etiam *γλωσσόδοξ* appellati. Horum circumferentia orbicularis est in medio uix ali-
quid, quod diiudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuū supercilia longe inferius, quam
interiora descendunt, idque si hanc uertebra in erecto corpore secundæ inniti singas. His si-
nibus cartilagine oberustatis, duo secundæ ceruicis vertebrae excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius vertebrae habentur minimum prominentia, uti & sinus primæ vertebrae le-
uiter excuantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim nonnihil⁹ posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,
internum latus tuberculi, elatius exteriori latere affurgit. Verum ea laterum altitudo depref-
sioque non adeo insignis est, atque superciliorum primæ ceruicis vertebrae sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æque prominent, ac primæ vertebrae sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quam si tuberculi latera procerius quam ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam sit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amussim tuberculis respondere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus opplectum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis aliisque animantibus plurimum caput circumducitibus,
unum continuum utriusque lateris in secunda vertebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
mæ ceruicis vertebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatas, sinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum
cōtinentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusque admodum uiscofo humore,
tanquam sinegmate, oblinitur. Huiusmodi igitur primæ vertebrae sinuū cum secundæ
vertebræ tuberculis duplex (utrinque scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ vertebrae ad primam contextus adhuc fer-
moni est adijciendus, qui secundæ ceruicis vertebrae⁹ dente cum prima vertebra efficit. In medio
enim duorum tuberculorum secundæ vertebrae, ex superiori mediaque sui corporis regione, processus
quidam insignis & altus, admodumque durus & solidus enascitur, quem quod dente ac potissimum
hominis canino assimilem, *δοντοειδὴν* & *δοντὴν* Graeci uocant, quo etiam nomine Hippocrates
secundam uertebra nuncupauit, non autem (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionum imperiti male
recensent) primam. Verum alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinci imagine *κωνοειδὴν* alij,
quod cuspidis pyramidisue modo extuberet, *κωνοειδὴν* & *κωνοειδὴν* appellant. Processus hic
primæ vertebrae⁹ cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ vertebrae corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antio-
rem dentis partem laui & lubrico⁹ tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, ere-
gione eius tuberculi⁹ posita, magis extuberat, crassiorque est quam ubi primum is à secunda ver-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera⁹ sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ vertebrae tubera consi-
stunt, unaque cum primæ ceruicis vertebrae sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, neruulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-
dere uidimus, ac secundi paris neruorum dor-
salis medullæ furculos censemus. Porro sinus
in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc ex-
culpitur, ut ligamentum ipsi firmiter obuolu-
atur, quod ab uno primæ vertebrae latere in ali-
ud transuersim procedit, & insigniter ualidum
posteriori dentis sedi (uti dicebā) transuersim
obuoluitur, dentem accuratè in cavitatem pri-
mæ vertebrae cōtinens, & cauens præterea ne
dens sua sede aberrans, hic dorsalem medullam
comprimat. Cæterum ut ligamentum id aptius
enascetur, prima vertebra⁹ ea sede qua id ori-
ginem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisque
est, & foramen quoque non alitè penetrans exigit,
quod firmiter ligamentum explantari inseriue sinit. Nullibi enim in ligamentorum enarratione
interesse

Quamuis præfens figura priuatim secundolibro sit propria,
illam tamen hic repositi, quod ipsæ quæ hic traduntur intelligen-

dis non mediocri-
ter inuener. Signi-
ficatur itaque
biter A, B,
C, prima ceruicis
vertebra. D & E
secunda. G
secundæ corpus.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dente occipitis
os inferum.
K transuersum ligamentum, dentem in prima vertebra
stringens.

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentum pariter ad utrumque os
superioris dentis pars, seu ipsius apex in mucrone testudinis capitis modo exacuitur,
extra primam uertebra prominens, ex se robustum teresque ligamentum educeret, quod
os ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullam
tenentis, asperam, leuiterque extuberantem cōspici scriptum est. Atque eiusmodi profectio
uertebrae cum secunda cōtextus perficitur, duobus nimirum latis secundæ uertebrae tu-
berculis primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculum committitur
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quam ex hac mea non tam cōcinna quam uer-
pione, disci malim, quò pressius diiudicaretur, num Galenus nos caput supra secundam
& extendere, seu horum articularum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uere
rit: an ego perperam his contextibus caput unam cum prima uertebra uelut ad axem in-
ducere, nihil minus quam flecti ac extendi, contra Galeni decretum tot locis grauitè re-
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisueris, secunda ceruicis uertebra
bem referet, cui terræ infosso axem infingimus. ipse autem dens, axis erit. prima uero
cui caput in hoc circūactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trahi assimi-
axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, ostio cōmissio: secunda
autem, illi cardini quem parietis infixum uidemus. Præterea ligamentum transuer-
sim denti obductum, abunde commonstrat, primam uertebra nequaquam
supra secundam flecti: si modò quiescente dente, prima uertebra antrosum
retrosumque in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem
in primæ uertebrae sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi
primam uertebra ad eam dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorū
rum primæ accommodat uertebrae, alterum secundæ. ac prima quidem
da uero *ἄξον* ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in A-
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebra, axis modo quiescente
per quam alia circumuehitur: illo autem, uertebra, quæ tanquam ad axem circum-
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundam in gyrum duci, iam
asserui. Quod uero à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetas C-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uertebra uiciatus sit, atque ipse
tquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum q-
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primū
pisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectio
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem in-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clariùs intueri motum qui in gyrum fit,
cundam celebrari uertebra: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus au-
adeo solertem, in Mathenatisque peregre institutum, in duodecimo de Vsu partiū
rat: quum nemo ambigat, elegantem aliàs atque difficilem alicuius negotij descripti-
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratè intelligitur, isque magis à Naturæ artifice
recensere proposuit, aberrat. Quod uero Natura præter flexum in anteriora, & in
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorum alter in latera, alter in gyrum circūactusque
primam uertebra non perfecit, quemadmodum brachium femurque triplici motu
rentia moueri uoluit, hinc potissimum factū ducito, quod primam uertebra magis an-
quam reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quod
unus duntaxat rotundus ampliusque sinus in illa efformari nequiuisset, neque etiam o-
q. i. f. A. foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in
mæ uertebrae sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie agere
itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisque pri-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, merito Natura caput supra
uertebra flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuisset, nisi Natu-
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebrae sinu stringi, aliud uero caput attolli
prima uertebra prorsus disungi cupiuisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper
ut articuli ossa mutuo essent cōigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam u-
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primam uertebra
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum
tur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac dein
quamplurima nunc rectissime formata, uitare proposuisset. Super secundam itaque u-